

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Iacobi Brvckeri Regiae Scient. Societatis, Qvae Berolini
Floret, Membri Historia Critica Philosophiae**

A Tempore Resvscitatarvm In Occidente Literarvm Ad Nostra Tempora

Brucker, Johann Jakob

Lipsiae, 1743

Capvt IV. De Syncretistis Philosophicis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29129

affectedione cum mysteria Cabbalistica cognouisse videri vellet, ne nomen quidem exprimere potuit, et pro Cabbala Gabalia scripsit. Cuius inscitiam cum sectatorum nonnulli imitati sint, praeclaro inde exemplo discimus, quid valeat auctoritatis praeiudicium.

CAPVT IV.

DE SYNCRETISTIS PHILOSOPHICIS.

§. I.

*Syncretismus
quid sit?*

Superest alia philosophorum classis, quae sectariae philosophiae absurditate detecta sapere quidem constituit, at peruerse egit, sui- que laboris sine frustrata philosophiam magis corrumpit, quam promouit adiuitque. Henoticos intelligimus, siue conciliatores sectarum, qui restituta inter sectas digladiantes dissentientesque pace, conflare ex variis dogmatibus vnum certum doctrinae philosophicae corpus conati sunt: Hi Syncretistae vocari solent, notissima locutione proverbiali, qua appellabantur olim, qui cum modo viderentur hostes acerrimi, repente in concordiam redirent, vt communi malo resisterent. Quod proverbium a Cretensibus desumptum esse PLVTARCHVS^a testatur, qui cum frequenter factionibus et bellis intestinis inter se pugnarent, inuadentibus hostibus coeuntes et conspirantes se opposuerunt. Quamquam autem Syncretismi nomen ad omnem dissentientium conspirationem subitanam solet transferri^b, maxime tamen in annalibus literariis ea significatione vox obtinet, qua sententiae opiniones, dogmata, inter se diuersissima ita in concordiam ire coguntur, vt amice inter se conspirare, et pugna euanescere videri queat. Et isto quidem sensu in hoc capite de Syncretismo, id est malefana dogmatum et sententiarum philosophicarum, toto coelo inter se dissentientium conciliatione agendum est. Qua appellatione philosophorum, et genuina vocis huius notione definita patet, separandos a syncretistis esse illos, qui omnium sectarum systematibus, decretis, opinionibus ea feligunt, quae vera esse videntur, vel cum certis et indubitatis principiis atque conclusionibus inde deductis ea, quae inter omnes sectas occurrunt veritati affinia, coniungunt: quae eclectica philosophandi methodus, dudum viris prudentibus commendata, et a maximi ingenii philosophis culta cum syncretismo confundi non debet. Quod tamen multoties factum est, indeque haud parum damni philosophiae enatum, cum Syncretismi pestis eclecticae philosophiae nomine cohonestata, turpissime magnis quoque viris imponeret. Id quod sectae eclecticae, et philosophiae PP. veterumque Christianorum historiam suo loco enarratam recolenti ignotum esse nequit,

a) De Frat. amore T. V. p. 298.

b) ERASMVS Adag. cent. II. c. 2. p. m. 27.

quit, et exemplis istis memorabilibus illustrari potest. Porro nec illi hoc capite tanguntur, qui omnium sectarum tolerantiam fouent, et nullam earum aperte damnant, saltem ab omni spiritus sectarii rigore et acerbitate in dissentientes abstinere, vel quod putant, adeo profunde demersam latere sapientiam, ut iustum sit, eos, qui a nostris opinionibus dissident, aequo animo ferre, vel quod in omni secta occurrere veritates quasdam haud contemnendas credunt, vel quod diffensum inter sectas leuiorem esse iudicant, quam ut atrox ideo pugna excitari, et inimicitia philosopho indecora geri debeat: quam potissimum rationem philosopho sequendam esse illi inculcant, qui innumeras logomachias et inutiles vanasque de verbis contentiones philosophantium animos disiunxisse olim, et hodie diffociare obseruant. Ipsa quoque Christianae legis recordatio, qua amor proximi et infirmitatis eius patientia iniungitur, studiumque modestiae, quod non sibi solis sapere, sed suae imbecillitatis memores de aliis quoque bene sperare homines iubet, hanc tolerantiam commendauit, licet ea non probentur, quae spe bona et patienti animo feruntur. Tandem illi quoque huc referri non debent, qui comparatis inter se Sectarum systematibus et opinionibus, in quo differant, in quo consentiant, ostendunt, et quo pacto verbis magis haut raro, quam sententiis differant, exponunt. Adeo enim id in philosophiae historia non contemnendum est, ut potius, si recte instituat, magna commoda philosophantibus asferre queat. Syncretistae autem, ab his omnibus diuersi illi sunt, qui opiniones, dogmata, systemata, ipso fundamento sensuque genuino toto coelo distantia obtorto collo in consensum concordiamque rapiunt, et inter lucem et tenebras ita paciscuntur, ut dolosa pax cum veritatis damno inde exurgat. Et hanc quidem labem nulla disciplina vel humana vel diuina est, cui non affricet inepte sedula humani ingenii stoliditas; id quod ex Syncretismo in ecclesia magno purioris doctrinae detrimento inualecente est longe clarissimum. Qua de re tamen, ne nimis ab instituto discedamus, plura addere non licet. Dabit autem obseruationes de hoc argumento egregias, qui post alios de Syncretismo pulchre egit B. IO. FR. BVDDEVS ^e.

§. II. Semper morem hunc in orbe philosophico obtinuisse, ut *Classes Syn-*
dogmata toto inter se coelo distantia copularentur in vnum, et hoc pacto *cretistarum.*
nouae inde doctrinae conflarentur, innumeris hactenus exemplis in historia philosophiae exposita demonstrauius, in qua diligenter ad hunc philosophantium naeuum respeximus. Nec recentiori, de qua iam agimus aetati defuere, qui simile consilium in animum admitterent. Quos dum paucis enarrare constituimus, ordinis causa in certas classes distribuemus. Fuerunt enim nonnulli, qui vnam vel plures sectas cum Scripturae Sacrae dogmatibus et doctrina Christiana in concordiam ire iusserunt:

^e) Dedit is T. III. Obs. Halens, quatuor obseruationes, 12. 13. 14. 15. de Syncretismo philosophico admodum luculentas, ad quas subinde respe-

ximus. Alios de hoc argumento scriptores nominauimus in Germ. Histor. Philos. opere T. VI. p. 1258.

runt: alii medicae quidem artis vulnera sanaturi hypotheses philosophicas Hippocraticorum et Galenicorum cum schola Paracelsi et chemicorum conciliare aggressi sunt. Pacem quoque nonnulli facere conati sunt, inter Stoicos, Epicureos, Aristotelicos: maxime vero inter Platonem et Aristotelem multoties concordia tentata est. Id quod plerosque fecisse, qui Platoniam philosophiam recentiori tempore excoluerunt, vno Francisco Patricio excepto, quin et inter Peripateticos haud paucos tentauisse, diligenter, cum de his sectis ageremus, annotauimus. Sed nouarum quoque factionum, maxime Rami et Melanchthonis, siue Aristotelis, Cartesii et Aristotelis partes in foedus ire mutuum coactae sunt. Et de his quidem singulis, ad finem properante nostra huius partis tractatione, strictim dicemus.

*Syncretismus
inter Scr. S.
et sectas phi-
losophorum.*

§. III. Eorum, qui Syncretismum quendam inter Scripturam Sacram, et quae in ea continentur diuina dogmata et inter sectarum vel veterum vel recentiorum placita instituere conati sunt maior est numerus, quam vt nostra eum pagina capiat. Pertinet enim suo modo ad hanc classem pars eorum, qui veritatem religionis Christianae ex concordia philosophorum gentilium cum ea demonstrare sunt aggressi; quos vero hoc loco enarrare, esset extra oleas vagari, praesertim cum otia nobis in hoc argumento fecerit desideratissimi I. A. FABRICII ^d diligentia, qui, cum nobis hoc loco tam prolixis esse non liceat, adeundus est. Porro omnes illi quoque ad hanc classem referendi sunt, qui systemata sua physiologica ad Mosaicam cosmogoniam transtulerunt, eamque secundum sua principia explicarunt, quas cum in antecedentibus fuisse enarrauerimus, hoc loco recte praeterimus. Ipsa quoque theosophicorum philosophorum schola huic albo inscribenda est, eo quod Scripturae Sacrae testimoniis suorum placitorum veritatem demonstrare, eaque oraculis diuinis affingere ausi sunt, vt in *praecedente Capite* annotatum est. Qui licet omnem rationis usum contemnerent, et omnium sectarum philosophiam fugillarent, vt tamen fines suos dilatarent, non cunctati sunt asserere, contigisse interni luminis particulam nonnullis philosophis gentilibus, praecipue Pythagorae, et Platoni, quos de diuinis efficacius scripsisse credebant, et ad similem, qualem ipsi probabant, enthusiasmum ducere nouerant ^e. Immo inuentus est, qui totum mundum, omnesque qui in eo dissident, partes in concordiam hac ratione reuocare conaretur, GVILELMVS POSTELLVS, philosophus et opinionibus et fatis paradoxus, et in annalibus quoque ecclesiasticis notissimus, cuius historiam rerum literariarum scriptores passim solent enarrare ^f. Is enim adscito nomine personato ELIAE PANDO-

Guil. Postellus.

^d) In Syllabo Scriptorum de V. R. C. c. XXXII. p. 634.

^e) Locum Poirreti in antecedente capite allegauimus.

^f) Videndi post historiae literariae Gallorum scriptores Verdierum, et Crucianum, COLOMESIVS Gall. Orient. p. 59. sq. FREHER,

CHEI
Theatr. p. 1474. POPE-BLOUNT. Cens. p. 667.
TEISSIER Elog. T. III. p. 195. SALLENGRE
Memoires de literature T. I. art. I. Obf. Hal.
T. I. p. 325. ITTIG. pec. diff. in Opusculis ex-
tante, et Annalium Ecclesiasticorum conditores
passim.

CHEI edidit, *Pantheonosian*, siue compositionem omnium diffidiorum circa aeternam veritatem aut verisimilitudinem versantium, quae non solum inter eos, qui hodie infidelium, Iudaeorum, haereticorum, et catholicorum nomine vocantur, orta sunt et vigent, sed iam ut admissis per peccatum circa nostrum intellectum tenebris fuere inter ecclesiae peculiaris et communis membra s. In quo libro Postellus characterem ingenii sui paradoxo egregie seruauit, sic vt clare appareat, ab amente (quo nomine a senatu Parisiensi declaratus magis, quam condemnatus est) fuisse scriptum. Vt taceamus enim opiniones, insolitas et nullo vel rationis vel reuelationis fundamento nixas, v.g. animam Messiae fuisse creaturatum primaeuam, esseque spiritum siue animam mundi, vt res omnes animet, ad beatitudinem reuocet, et animum, spiritum, corpus felicitate donet etc. ita circa omnium philosophorum, haereticorum et, quoscumque error a Christi disciplina alienauit, opiniones versatur, vt eas cum Scriptura S. in concordiam redigere ipso systemate dualistico, quo non foedior error a Christiana disciplina abhorret, non excepto audeat. Quod quanta mentis delirantis infania, Postellus ausus sit, et quam misere opiniones philosophorum torserit, vt in partes vocare posset, vel ex vno hoc specimine disci potest, quod duobus independentibus principiis, siue Deis, bono et malo ipsum Numen intelligi contendat, quatenus est causa rerum spiritualium et materialium ^h. Quod quam ficulneum sit et ineptum, illos non latet, qui primis labris veteris philosophiae decreta degustarunt. Quamuis autem nemo tam effreni statuendi licentia esset, quem non ad hanc pacis et concordiae tesseram admitteret, Aristoteli tamen infensissimum seruauit animum, eumque cum Pomponatio inter apertos Numinis hostes numerat, de quo verba eius adduxit quoque Io. LAVNOIVS ⁱ, qui videndus.

§ IV. Ne tamen sicco hanc classem pede, quod aiunt, praeteriisse videamur, paucos delibabimus, qui consensum inter Scripturas diuinas et veteres sectas vel plerasque, vel vnam tamen demonstrandum susceperunt, et hoc pacto concordiam rationis et fidei instituere sunt conati. Inter quos MVTIVS PANSANSA ^{eminet}, qui in *Osculo siue consensu ethnicae et Christianae philosophiae, Chaldaeorum, Aegyptiorum, Persarum, Arabum, Graecorum, et Hebraeorum mysteria tanquam ab Hebraeis desumpta, fidei Christianae consona de Deo deducere* ^k fategit eo euentu, vt ineptissimo Syncretismo, iudice IAC. THOMASIO ^l, inter lucem et tenebras pacisci, et coelum terramque miscere non dubitauerit. Idem saxum voluit AVGVSTINVS STEVCHVS

Consensus inter Script. S. et philosophos veteres scriptores.

g) Nec locus, nec annus, nec typographus in fronte libri apparet: vid. PLACCII. Theatr. Pseudonym. p. 481. ITTIG. l. c. p. 253.

h) Conf. IAC. THOMASIVS de Exult.

Hist. philos. Tom. IV.

mundi Stoica p. 5. Otium Vindelic. Mel. I. p. 117.

i) De Fortuna Aristotelis c. XIV. p. 267.

k) Marpurgi, 1605. 8.

l) l. c. Otium Vindelic. l. c.

CHVS EVGVBINVS, episcopus Kifami in Creta insula, bibliothecarius Vaticanus, qui concilio Tridentio interfuit obiitque anno 1601^m, vir maioris lectionis et eruditionis, cuius insignem apparatus possidebat, quam iudicii et accuratioris, vt ex variis eius scriptis iunctim apud Parisiensesⁿ editis constare potest. Is enim prolixum opus edidit, quod *de perenni philosophia* inscripsit, et aliquoties ob insignem doctrinae et lectionis copiam recusum est^o. In quo multus in eo est, vt ex vasta lectionis copia omnia corradat, quae de mente et trinitate in diuinis, de vnitae Dei et ceteris attributis, de creatione vniuersi, de angelis et daemonibus, de creatione hominis et immortalitate animorum, de vera sapientia, pietate praemiisque piorum et impiorum poenis, deque mundi exitio apud Chaldaeos, Aegyptios, Orphicos, Platonicos, Stoicos, Eclecticos, reliquosque veteris Graeciae philosophos Mosaicis, Hebraicis, Christianis consona se deprehendisse iudicauerat. Quod opus admirabile quidem esse censuit CASP. BARTHIVS^p, si vero fatendum, quod res est, miserabilis cento est eruditionis confuse congeatae, male digestae, laborque ab auctore sine iudicio et critica historiae philosophicae notitia, susceptus. Nam contentus veterum loca, similitudinem quandam cum sacris referentia cumulasse, nec ad scriptorum sinceritatem, nec ad sententiarum dogmatumque significationem certam attendit, et foetibus suppositiis, adulterinis, nugiuendulis velut monumentis fide dignissimis vtitur, mentem vero sectarum, immo interdum sacrorum quoque dogmatum peruertit, et dum mire Platonice fauet, rem sacram prodit; quam ob causam a IO. BAPT. CRISPO^q acriter est castigatus: cuius verba cum alio loco adduxerimus, actum agere nolumus. Viderunt id alii quoque viri docti, quibus inepta haec conciliatio displicuit, quique male et imprudenter in hac palaestra se exercuisse Steuchum iudicarunt^r. Eandem dicam scribi Petri Danieli Huetio, viro celeberrimo ob *Quaestiones Alnetanas de concordia rationis et fidei*, supra in eius vita memorauimus, et quam imprudenter in hac comparatione versatus sit, luculenter ostendimus, quae hoc loco repetenda non sunt. Idem de TOBIAE PFANNERI *Systemate philosophiae gentilis*^s pronunciarem, eo quod bona et mala sine discrimine miscuit, et pro sanis morbida propinavit, nisi in *Praefatione* monuisset: *In gentiliū demonstrando consensu aliquando similitudinem fere verborum tantum saepe fallacem se sectarum fuisse*. Quod vtrum sufficiat ad saniozem philosophiam gentilem demonstrandam, Lectoris est, accurate expendere.

§. V.

m) Vid. GADDIVS de Script. non-ecl. T. II. p. 325. DUPIN, Bibl. eccles. T. XIV. p. 183.

n) 1577. fol.

o) Lugduni 1540. fol. Basil. 1542. 4. et inter opera eius: conf. FABRIC. l. c. p. 634.

p) Aduersar. L. VII. c. 2.

q) De Platone caute legendo distr. I. L. II. p. 36.

r) l. c. p. 116.

s) VOSSIVS Ep. 78. PETAVIVS Dogm. Theol. P. II. de Angelis p. 94. THOMASIVS l. c. p. 29. FABRIC. l. c. BALTIVS in Iudicio PP. de Philosophia morali gentiliū c. 4. p. 412.

t) Basileae 1679. 4.

§. V. Quod hi similesque inter omnes sectas philosophorum et Christianam doctrinam tentarunt, id nonnulli in vna tantum secta experiendum esse censuerunt, vt eam cum diuinioribus placitis in concordiam redigerent, sicque non repugnare illius professionem Christianae fidei ostenderent. Id ad commendandam Stoicam sectam suscepisse Iustum Lipsium, ex illis, quae in antecedentibus de studio eius resuscitandae philosophiae Stoicae diximus, repetendum est. Quamuis enim adeo dissimilis est Stoica philosophia Christianae doctrinae, vt ipse vir magnus hunc dissensum agnoscere coactus sit; in multis tamen eam amice conspirare sibi persuasit. Ex qua opinione verba fluunt, in *Manuductione ad philosophiam Stoicam*: *cui religioni Christianae, hanc non vndique concordem aut amicam, in multis tamen, et ipsa manuductio te hoc docebit.* Verum vehementer falli atque fallere Lipsium, splendidis Stoicorum praeceptis et subdola Christianorum imitatione deceptum, suis locis a nobis demonstratum, et integra quoque dissertatione euictum est, praeter surreptas voces et phrasas, et quandam speciem dogmatum Christianorum, ad pessimum Stoicae philosophiae systema fraudulenter et artificiose traductam, nihil habere Stoicos, quod cum Christi disciplina conspiraret. Quae cum ita se habeant, inter iniquos et deceptos Stoicorum cum Christianis conciliatores THOMAS GATAKERVS, quoque referendus est, qui eruditam, quam ANTONINI institutionibus ethicis, *de officiis ad eum pertinentibus*, praemisit Praefationem magno labore ideo conscripsit, vt demonstraret: *Stoicam disciplinam prae caeteris philosophorum priscorum sectis ad dogma Christianum proxime accessisse, et non modo in multis conuenire, sed in pluribus etiam, quam sectam aliam, si praetica praecepta consideres, vnde ad Hieronymum prouocat, asserentem Stoicos nostro dogmati in plerisque concordare.* Quae tanta fiducia adductis splendidis Stoicorum de morali argumento praeceptis regulisque asserit, vt contendat, non modo probare hanc Stoicorum dogmatum cum Christianis conpirationem horum veritatem, sed et scintillulas quasdam diuinae imaginis haud contemnendas relictas in hominum mentibus prodere, et adeo manifestum esse hunc consensum, vt nihil in exterorum, quae hodie extant scriptis reperiatur, quod ad disciplinam nostram propius accedat. In qua opinione virum optimum, et laudabili cetera pietatis amore accensum, at non satis caute in Stoicorum scriptis versatum, plurimum decipi, vera, ex quibus praecepta Stoicorum moralia fluunt, fundamenta pestilentissima et impia satis superque produnt: memorabili exemplo, viros etiam doctissimos, et cum eruditione tum pietate insignes falli in hac comparatione et conciliatione turpiter posse, nisi cautelas, alio a nobis loco explicatas et inculcatasque probe admittant obseruentque, et verborum sana

Ccc cc 2

men-

- u) In Praef.
 x) De Stoicis subdolis Christianorum imitatoribus. Tempe Heluet. T. III. sect. 2. p. 270.
 y) In Diss. de Comparatione philosophiae gen-

tis cum Scr. S. et religionis Christianae dogmatibus caute instituenda, quae Otii Vindelici melet. primo extat.

*Vnius sectae
 Graecanicae
 conciliatores
 cum Scr. S.*

mentientium splendore se decipi non patiantur. Idem de Andrea Dacierio pronuntiandum esse, supra quoque, ubi de Stoicismo resuscitato actum est, monuimus. Is ut eruditione et Stoicae philosophiae peritia Gatakerō longe est inferior, ita in hoc consensu exculpando multo magis desipuit, prodiditque veras rationes disciplinae Stoicae sibi fuisse ignotas; quo nomine malefana eius in hac concordia demonstranda diligentia ex merito a FRANC. BALTO^z castigata est. Similem fortunam experta est secta Epicurea. Et Gassendus quidem vir summus, et doctrina non minus quam iudicio illustris, licet Epicurum meliora et saniora praecepisse, quam plerique putant, haud contemnendis rationibus demonstrasset, ab hac tamen conciliatione tanta prudentia abstinuit, ut ipsa fundamenta impietatis Epicureae, quibus omnis moralis doctrinae sanctitas euertitur, non modo in apicem proferret, sed egregiis quoque confutationibus perimeret. Ast elegantius comendandum Epicurum esse ratus Iacobus Rondellus, eleuare impietatem Epicuri, sanumque dictis eius sensum affingere nullus dubitauit, qua in re frustra eum agere supra quoque ostendimus. Pertinent huc quoque suo modo, qui systema atomisticum a Democrito et Epicuro, rerum omnium generationi explicandae adhibitum ita ad Mosis cosmogoniam applicarunt, ut diuinus vates ἐπινοήσῃν cogeretur, quos cum inter Mosaicos philosophos iam tetigerimus, et quam praepostere egerint, monuerimus, plura dictis non addemus. Nulla tamen secta fauentioribus in hac re fatis vsa est, quam Platonica et Aristotelica. Cum enim hae potissimum inter recentiores philosophos imperium obtinuissent, earum maxima contentio fuit, demonstrare, conditores harum sectarum ipsamque earum disciplinam a Christiana parum discrepare, habere autem quamplurima, quae pulchre satis cum diuini doctrina conueniant. Qua in opinione totum fere seculum XV et XVI fuit, quatenus in eo philosophi Platonica dogmata probauerunt, ut ex iis constat, quae *Tomi huius Libro primo* de resuscitata secta Platonica diximus, et luculenta Bessarionis, Pici, Ficini loca adduximus, quae heic repetenda sunt. Ex quorum schola cum Platonici sequentes prodierint, eadem illi chorda oberrarunt; immo adeo hoc praeeudicium syncretisticum virorum eruditissimorum, qui veritatem religionis Christianae demonstrare sunt aggressi, animos occupauit, ut longum texere eorum indicem liceret, qui huc debent referri, si id ageremus. Speciminis loco autem consulere Lectorem iubemus, LIVIVM GALANTEM^a, FRANC. PATRICIVM^b, FRANCISCVM VIERIVM^c, aliosque ex parte

z) In Iudicio PP. de Philos. morali gentilium passim.

a) Fuit is ordinis Minorum theologus, edidit libros XX. de Christianae theologiae cum Platonica comparatione Bonon. 1627. fol.

b) In Aristotele exoterico, conf. Io. LAVNOIUS de Fortuna Aristot. c. XIV. p. 283.

c) In Compendio doctrinae Platonicae quatenus cum Christiana fide conspirat, 1577. 8. et, Conclusioni di Platone conformi alla dottrina Christiana et a quella di Aristotele Flor. 1590. 8.

parte inter Platonicos recentiores nominatos. Quibus ex seculo XVII addendos esse theologos Anglos, Galeum, Cudworthum, Morum, ex dictis suo loco est manifestissimum. Vt taceamus Souuerainium, Baltum aliosque, qui vel ex Christianis Platonica, vel ex Platonice Christiana exsculpere sunt conati. Idem consilium Aristotelis cum reuelatione diuina conciliandi in tota Scholasticorum recentiorum cohorte deprehenditur. Nec inter nostros defunt, qui eandem cantilenam recitarunt, et sana atque doctrinae diuini conformia in Aristotele viderunt, quae morbida sunt, et ab illa toto coelo discrepant; ad quem lapidem ipse Io. IONSIVS ^d offendit. Alios, ne prolixi simus, apud cel. FABRICIVM ^e quaerat Lector, rogamus. Qui quam inepte in hac conciliatione egerint, physiologia Peripatetica, aeternique motoris atque motus natura et conditio, mundi aeternitas, animorum mortalitas, et exitialia dogmata alia, quae larga messe diffunduntur in Lyceo, suoque loco a nobis demonstrata sunt, abunde conficiunt. Omnem itaque philosophandi prudentiam modestiamque exuisse censendus est Io. ZEISOLDVS, philosophus Ienensis, cum peculiari tractatione, *de Aristotelis in illis, quae ex lumine naturae innotescunt, cum scriptura S. consensu ab eaque apparente dissensu* ^f hoc saxum volueret. Vt enim Aristotelis mentem saepenumero peruertere debuit, quo sanum illi sensum affingeret, ita ad libros spurios, et imprimis illum, qui *de mundo agit, ad Theologiam mysticam* ^g aliaque, quae huius generis sint *ὑποβολιμαία* prouocauit. Quo pacto syncretistas plerosque peccauisse, eorum lucubrationes abunde probant, et illi potissimum docent, qui de salute Aristotelis aeterna bene sperant, suo loco in partes vocati. Hi enim huius furfuris scriptis adulterinis maxime nituntur. Eandem fortunam Cartesiana philosophia experta est, cuius *Φιλοσοφούμενα* cum impietatis praetextu ab aduersariis valde premerentur, id sibi negotii datum esse sectatores nonnulli crediderunt, vt quam pulchre eius philosophia cum scriptura diuiniore conspiraret, demonstrarent. Quod sibi pensum absoluendum esse putauit LVDOVICVS DE BEAUFORT medicus Parisiensis, qui in *Cosmopoeia diuina siue fabrica mundi explicata* ^h, Cartesianam physiologiam cum cosmogonia Mosaica crudite comparauit. Quo nomine meruit, vt inter Mosaicos a CHRISTIANO THOMASIO ⁱ numeraretur. Non infeliciter autem in eo campo versatum esse iudicat MORHOFIVS ^k, quod iudicium vtrum probandum sit, ex iis, quae supra de conatibus his cosmogoniam Mosis ad hypotheses philosophorum refingendi diximus, prudens Lector nobis non monentibus statuet. Recte autem, inter huius classis syncretistas eum referri, censuit B. BYDDEVS ^l. Idem tentauit Io. AMERPOEL in

Ccc cc 3

Car-

d) De Script. hist. phil. L. I. c. 2. p. 7. 8.
 e) l. c. c. VIII. p. 307.
 f) Ienae 1667. 4.
 g) Idem facit P A R I C I V S libro citato.

h) Philosophical transact. T. I. p. 1052.
 i) Introd. in philos. aul. c. II. §. 58. p. 682.
 k) Polyhist. T. II. L. II. c. 3. p. 167.
 l) Hist. phil. c. 6. §. 6. p. 388.

Cartesio Mosaizante, siue euidente et facili conciliatione philosophiae Cartesii cum historia creationis primo capite Geneseos per Mosen tradita ^m. Is eodem, quo plerumque uti Syncretistae solent, fato laborem hunc aggressus est, ut scilicet hypotheses confunderet, Mosaicae creationi aliena affingeret, et foccum adaptaret cothurno, sicque infeliciter in ea arena defudaret, id quod luculentis exemplis B. BVDDEVS probauit ⁿ. Tacemus theologos reformatae ecclesiae, qui obortis litibus Cocceianis et Cartesianis, cum Cartesianae factioni ab aduersariis impietas obiiceretur, pro orthodoxia Cartesiana acriter dimicarunt, et amice conuenire Cartesio cum Christiana doctrina editis integris tractationibus demonstrare sunt conati. Inter quos imprimis emiuit CHRISTOPHORI WITTICHHI diligentia, qui magno conatu hoc saxum in *Theologia pacifica* et tr. *de Consensu scripturae S. cum veritate philosophiae Cartesianae* ^o voluit. De qua tamen controuersia cum in Cartesii historia parte huius operis vltima sit dicendum, et quae fata ob imputatam atheismi suspensionem Cartesianismus habuerit, quibus aduocatis quoue patrocinijs usus fuerit, exponendum sit, hoc loco plura non adducimus. Id modo addimus, recentiori tempore inuentum esse, qui systema Cartesii de mundi generatione et ortu, et de animabus brutorum, ex primo Geneseos capite desumptum esse assereret ^p.

Concordia inter Peripateticos, Galenicos, et inter chemicos tentata.

§. VI. Quam inimicis inter se signis concurrerint philosophi et medici, ex quo faciem praeferente Theophrasto Paracelso illi, in Peripateticos atque theosophos; hi in Galenicos Hippocraticosque et chemicos siue Paracelsicos, qui Spagirici quoque dicti sunt, diuisi sunt, ex iis, quae de theosophorum historia prolixè attulimus, constat. Magna inde et acerba in scholis artis salutaris exorta est, adeo ut nec inuictiuis parceretur; nec contumeliis. Cum autem chemiae praestantia et utilitas tandem usu et experientia medicorum fillis, quos haecenus nouaturientis Paracelsi barbaries illiterata et obscuritas offenderat, esset comprobata, pacis inter utramque partem ineundae consilium ceperunt viri quidam eruditissimi, rati non ita inter se dissentientes differre, ut non conspirare tamen in multis, in reliquis mutuo tolerare se possent. Quam palaestram in academijs primus forte ingressus, vir eruditissimus, et de arte salutaris multis nominibus praeclare meritus DANIEL SENNERTVS Is enim non modo usum chemiae, et medicaminum arte chemica paratorum primus in scholas medicorum Hippocraticorum introduxit, et cum Hippocratica et Galenica medendi methodo haud infeliciter coniunxit, sed tollere quoque dissensum, et in haud paucis utramque sectam conspirare, demonstrare sat-
egit,

m) Leouard. 1667. 12.

n) Obs. Hal. l. c. p. 249.

o) Neomagi 1659. 8.

p) CORDÉMOI Lettre pour montrer que

tout ce que Des Cartes a écrit du système du monde, et de l'ame des bêtes semble être tiré du prem. chapitre de la Genèse, conf. Hist. crit. de la philosophie T. I. p. 170.

egit, edita tractatione, *de Chymicorum cum Aristotelicis et Galenicis consensu et dissensu* ^q. Quo tamen labore, ut solet plerumque τοῖς εἰρηνοποιῶσι euenire, parum gratiae retulit apud veteris medicinae cultores. Prodiit enim in scenam IOANNES FREITAGIVS, medicus Groeningensis, edita *Nouae sectae Sennerto-Paracelsicae recens in philosophiam et medicinam introductae, qua antiquae veritatis oracula, et Aristotelicae ac Galenicae doctrinae fundamenta conuellere ac stirpitus eradicare moliantur nouatores, detectione et solida refutatione* ^r. Qui aliis quoque scriptis malo serpenti obuiam ire, et pacem subdolan palam facere contendit, quorum titulos exponit ABRAHAM MERCKLINVS ^s. Quo indice ^t nouimus, quoque eandem diligentiam in refutando Syncretismo Galenico-Paracelsico adhibuisse, GREGORIVM MARTINVM, cui debemus *Commentatiunculam in librum, qui inscribitur: de Chymicorum cum Aristotelicis et Galenicis consensu ac dissensu cap. XI. quod est de principiis chymicorum: tractationem quaestionis, an sulphur et mercurius sint prima perfecte mixta, et reliquorum imperfecte mixtorum principia nouam perque vtilem continentem* ^u. Non fuisse autem Sennertum primum, qui eiusmodi concordiam tentauerit, licet primus fuerit, qui cum successu eam rem in academiis egerit, exemplo IO. ALBERTI WIMPINAEI medici Bauarici constat, qui anno cdo 1616 et sequentibus et praxi medica et libris editis famam sibi inter medicos Bauariae haud contemnendam comparauit. Is forte ipsi Paracelso, in Bauaria satis noto et deamato, innotuit, certe eius medendi rationem et philosophiam probauit, et editis commentationibus illustrare conatus est, de quibus eius lucubrationibus consulendus doctissimus FRANC. IOSEPHVS GRUENWALDTIVS ^x. Cum autem nec veteres contemneret, nec in concordiam vtramque scholam redigi posse desperaret, vbique in id digitum intendit, ut pacem restitueret. Quod adeo male habuit scholam Galenicam, ut et scriptis et dictis eum arroderent. Non tamen ideo animum abiecit Wimpinaeus, sed caussae suae nouo scripto adfuit, editis *de Concordia Hippocraticorum et Paracelsistarum libri magni excursionibus defensionis, cum appendice, quid medico sit faciendum*. In quo libro conciliatorem agit inter Graecos, Latinos, Arabes, ac inter Theophrastum Paracelsum, et non adeo longe inter se eos distare demonstrat. *Fuisse autem, ait, laudatus Gruenwaldtius, virum non vni medicorum sectae addictum, sed familiariter omnes, quotquot tunc erant, agnouisse, omnino certum, in vnaquaque familia esse aliquid insigne, quod non esset ei commune cum ceteris*. Quod eclecticum quidem exprimit, aut syncretisticum studium fuisse, ex ipsis his *Excursionibus defensionis* est clarissimum,

q) Viteberg. 1619. 1629. Erfurti 1655. et Tomo I. Opp. conf. MERCKLIN, Linden. renou. p. 231.
r) Amstelod. 1636.

s) p. 584.

t) p. 368.

u) Francof. ad Oder. 1621. 8.

x) In albo Bauariae iatrica p. 143. 144.

mum, in quibus aduersarios et obtrectatores, qui neruos ipsi rodebant, eumque variis clandestinisque conuitiis dilaniabant, digno lixiuio perfricuit.

*Io. Baptistae
du Hamel
syncretistici
conatus.*

§. VII. Idem opus aggressus chemicorum physicam cum veteribus philosophis conciliare tentauit, at patientiorem simul campum sibi elegit, et consensum veterum et recentiorum philosophorum si non in omnibus, in multis tamen ostendere conatus est IOANNES BAPTISTA DV HAMEL, vir et iudicii laude clarissimus, et doctrinae copia celeberrimus, cuius haud obscurum nomen est, inter recentioris aetatis philosophos ¹. Qui cum omnium doctissime et moderatissime huiusmodi concordiam meditatus sit, pulchre autem alio quoque nomine de philosophia meruerit, dignus est, cuius historiam hoc loco paucis tangamus. Normannus is fuit, patre genitus Nicolao du Hamel cauidico, anno c^{lo} l^o cxxiv. In actis apud Condomenses humanitatis et philosophiae fundamentis ad Parisienses abiit, vt in celeberrimo Musarum domicilio elegans et concinnum doctrinae aedificium sibi exstrueret. Ibi et sacris literis se tradidit, et philosophiae atque mathesi operam dedit ea mentis alacritate et perspicacia, vt annos vix octodecim natus, scriptum trigonometricum edere possit. Anno sequente, celeberrimae Philippi Nerei congregationi nomen dedit, inque ea decennium commoratus concionatoris munus, vt ordinis statutis obediret, suscepit. Cum autem et morum pulchritudine et eloquentiae praestantia et doctrinae elegantia esset commendatissimus, a cardinali Antonio Barbarino anno c^{lo} l^o clix domesticis regis sacris praeesse iussus est. Quam fauentissimam occasionem, expertus est, mirum in modum eruditionem augendi. Nihil enim erat, quod vel antiquitas commendaret, vel ingenio placeret, vel per omnem artium et disciplinarum circulum culturam prae se ferret, nihil ex omni literatura antiquum et nouum, quod non accurate perspiceret, et ex quo animi diuitias non auget. Vfus autem bibliothecarum praestantissimarum auxilio et amicitia cum viris summis inita, adeo excelluit, vt inter summa Galliae ornamenta referretur: praecipue cum praeter disciplinarum praestantissimarum notitiam prorsus singularem, morum eum candor, et amicitiae fides redderent iucundissimum; quo nomine vehementer eum laudauit PETR. DAN. HVETIVS ². Talis cum esset, a magno literarum et literatorum praefidio Colberto, qui ad clauum reipublicae eo tempore sedebat, et viris doctis impense fauebat, academiae scientiarum, recens fundatae ab epistolis esse iussus est, eo quod eleganter et perspicue scribere Latina nosset. Quae quoque caussa fuit, cur anno sequenti regis sui iura in Belgium eo sermone vulgare, et deinde legationi regiae ad conuentum pacis caussa Aquisgrani institutum missae adesse iussus sit. Quo munere fun-

¹) FONTENELLE Histoire du renouvellement de l'academie royale des sciences Tom. I. pag. 148. Act. erud. 1708. Aug.

348. seq. Noua lit. Hamb. 1707. pag. 300.

²) De rebus ad eum pertinentibus L. IV. p. 88.

functus, itinere Anglico et Batauo suscepto in patriam rediit, et prodesse orbi erudito doctrina sua, libris editis maxima diligentia connisus est. Ab eo tempore multa eruditionis et industriae Hamelianaе comparuere specimina, theologica, philosophica, mathematica. Edidit enim anno c^o l^o c^o l^o x Astronomiam physicam, anno c^o l^o c^o l^o x tractatum de Corporum affectionibus, anno sequenti librum de Mente humana; et vt integrum philosophiae corpus exhiberet, et veteribus attemperatum et recentioribus, prodiit eius cura anno c^o l^o c^o l^o x x v i i i eius *Philosophia vetus et noua ad usum scholae accommodata* ^a. In qua nec veteres contemnit, nec methodum in scholis vsitatam negligit, et recentiorum obseruationibus ita vtitur, vt, quod ipse fatetur ^b, *nulli sectae philosophorum et maxime recentiorum addictus, quae sibi veri propiora, et obseruationibus magis consentanea viderentur, afferre, contentus liberum cuique iudicium relinquat*, cuncta autem maxima perspicuitate enarret. Qua ingenii moderatione, cum eo tempore inter Cartesianos et scholasticae philosophiae sectatores maximae vigerent controuersiae, adeo omnibus placuit, vt Iesuitarum societati vehementer probaretur, quae et laudibus eum cumulauit ^c, et non dubitauit eius systema philosophicum apud Sinenses philosophiae studiosis praelegere. *Regiae Scientiarum academiae historiam* autem scribere aggressus, quam anno c^o l^o c^o x c v i i i vulgauit, et auctiorem anno c^o l^o c^o c e i edidit, dici non potest, quam gratam erudito orbi operam praestiterit. Nobis autem hoc loco potissimum memorandus est ob libros quatuor *de Consensu veteris et nouae philosophiae* ^d, in quibus physicam tantum partem philosophiae, eamque generalem attigit. In eo libro, multa veteris et recentioris philosophiae notitia referto, „sibi proposuit auctor doctissimus, omnium pene philosophorum disciplinas lustrare, atque ex iis, quod verisimillimum erit, quasi suum arripere, extremas opiniones ad iustum temperamentum adducere, eas demum, quae non tam inter se dissident, quam primo aspectu videntur, vt fieri maxime poterit, conciliare: hunc autem in finem, vt magis absoluta esset philosophiae naturalis tractatio, vnius cuiusque sectae formam non leuiter adumbratam, aut potius contradicendi libidine deformatam, sed omnibus suis expressam lineamentis exhibere, cum cuius non hebeti constare possit, Platonem, Aristotelem, atque alios philosophiae principes, neque omnia, neque nihil vidisse, et eodem omnes tendere, quamuis diuersas muniant vias, et alii in aliis rebus tractandis magis excellent.“ Huic igitur scopo suo inseruiturus, primo quidem Platoniam philosophiam enucleat, eamque diligenter explicat, eo quod ad aeternas et primitiuas rationes mentem erigat, eamque a perituris rebus

a) Prodiertur eius opera vno fasce comprehensa Norimb. 1681. 4. II. Voluminibus.

b) p. 84.

Hist. philos. Tom. IV.

c) Vid. DANIEL Iter Cartesii per mundum P. II. p. 126.

d) Prodiit 1663, et tum saepius.

Ddd dd

bus auocatam, ad eas, quae sola intelligentia percipiuntur, conuertat. Qua in re infinitum prope momentum esse monet, quia obruimur turba philosophorum, qui nimis fidunt sensibus, et nihil praeter corpora intelligi posse contendunt, qua nullam perniciosiorem pestem in vitam humanam posse inuadere monet, nihil quod rationi magis aduersetur; quibus verbis aut Gassendistas nonnullos, aut Hobbessii affectas, qui magnum isto tempore strepitum ediderunt, petere videtur. In theologia ergo naturali et metaphysicae parte Platonem, sed ad meliores sensus reuocatum potissimum sequitur: deinde de principiis rerum ex mente Aristotelis differit, et tum philosophiam Epicuream subnectit. Postremo philosophiae Cartesianae principia perspicue pertractat, et quae sibi in hoc genere philosophiae obscuriora videntur, ingenue proponit. In posterioribus duobus libris autem elementa et chemicorum principia, tum vniuersim, tum separatim explicata tradit, et experimenta quoque chemica, vel nuper inuenta vel nondum cognita cumulat. Hanc obscure autem prodit, hunc se finem sibi obtinendum posuisse, *vt aliorum lites componeret, et tu mentes animos compeferet, philosophosque doceret aliquem controuersiarum modum facere, et tumultuantium certamina deponere.* Valde se commendauit Hamelii labor viris illis doctis, qui cum recentiora non improbant, vetera tamen omnia reiici indigne ferebant, inter quos MORHOVIUS^e est, qui, cum de conciliatione veterum et recentiorum ageret, hunc vnum potissimum legendum esse monuit, *quia magna cura sua tractet, et ex optimis selegat plurima, pulchro quoque orationis flore doctrinam suam vestiit.* Nec negamus, eum et eleganter et perspicue scripsisse, pugnas verborum multas sustulisse, obseruationibus recentiorum veterum placita mire illustrauisse, et ita haud inutiliter operam locauisse suam. Ast fatendum quoque est, nimium pacis et concordiae inter veteres et recentiores studium virum optimum haud raro in praecipis egisse, vt mentem veterum philosophorum euerteret, et saniores haud raro sensus illis tribueret, quam systematum patitur connexio, multum lucis ex recentiore philosophia veteri violenter inferret, vbi nil nisi tenebrae fuerunt, et sic oculatiores eos faceret, quam reuera fuerunt: multa quoque supponeret, quibus simplici negatione euerfis tota conciliatio subruitur. Quos naeuos non potest non habere Syncretismus philosophicus. Id quod ea relegendi et comparanti, quae auctor de principiis Aristotelicis et chemicis dixit, erunt manifestissimae *f.* Decessit Hamelius valde senex anno dō 1661, aetatis LXXXII.

Syncretismus
Platonico-
Peripatetico-
Stoicus.

§. VIII. Nulla tamen parte diligentiam magis adhibuit in conciliandis dogmatibus philosophorum natio, quam in Syncretismo Platonico-Peripatetico-Stoico, quem egregia doctaque obseruatione illustrauit IACO-

BVS

e) Polyhist. Tom. II. L. II. P. I. c. 18. p. 261. feqq.

f) Conf. BYDDEVS I. c. Obs. 14. §. II. p. 277.

BVS THOMASIVS ff. Effe hunc Syncretifmum vetuftiffimum, et non his demum feculis recentioribus natum, fed iam veteribus adeo deamatum, vt in eo excolendo infanirent, tot exemplis a nobis in hiftoria harum feftarum fuis locis explicata demonftratum eft, vt actum ageremus, fi huc ea transferremus, quae iam alibi prolixè differuimus. Quare Lectorem, fi de his philofophis, qui huius generis concordiam tentarunt, ampliorem notitiam cupiat, rogamus, vt ea confulat, quae de Syncretifmo academiae quintae ab Antiocho inftituta, qui pacem inter Stoicos et academiã primam inuit, quemque fuo modo fecutus eft Cicero; et imprimis de male fana conciliatione Platoniorum inter Platonem et Ariftotelem, poft C. N. maxime vero de infanis in hoc argumento nugis ſcholae Ammonii et Plotini, quam Alexandrinam appellamus, ipfa vero Platonica et eclectica videri voluit, ſcripſimus. Ea enim ad iſtum apicem hunc Syncretifmum euexit, vt magis non poſſet. Huc igitur ea pertinent, quae de Ammonii, Porphyrii, Themiftii, Iuliani, Procli, Marini, Ammonii Hermeae, Simplicii aliorumque conciliatione inter vtrumque philofophum attulimus. Eandem tibiam inſtaſſe philofophos Chriſtianos Alexandriae et Athenarum inſtitutos maxime Origenem, Sineſium, Philoponum, Pſelium vtrumque, Boethium, fimilesque, quin ad Arabes quoque hanc peſtem tranſiſſe ſuis locis luculenter probauimus. Ipſa vero renaſcentis Platonifmi hiftoria, quam in *hoc Tomo* prolixè enarrauimus, manifeſtum facit, cum ipſo renaſcentium literarum honore reſurgente, Syncretifmum hunc quoque fuiſſe ad occidentis philofophos per exules Graeciae in Italia confidentes tranſlatum. Quamuis enim nonnulli Platoni principem locum affignant, plerique autem Ariftotelem aliis, ipſique Platoni anteponerent; nemo tamen fuit, qui negaret, in plerisque vtrumque philofophum, ſi verba demus, reapse conuenire. Huic enim ſententiae ſubſcripſerunt Beſſario, Pletho, Ficinus, Picus, et ex Ariftotelicis Gaza, quorum primus integro libro hanc concordiam defendit, vt ſupra dictum. Hac via illi quoque inceſſerunt, qui ſeculo XVI in Italia duce Ariftotelem ſibi elegerunt, hos namque fere omnes Platonem inter Stagiritae amicos numeraffe, et conſpirationem vtriusque ſe videre ſibi perſuaſiſſe, plurimis exemplis probauimus, et in ſingulorum philofophorum hiftoria annotare non oblitum ſumus. Vnus inter Platonicos Franciſcus Patricius excipiendus eſt, qui licet Montecatino ad fortunas ſuas amplificandas gratificaturus, concordiam inter Platonem et Ariftotelem demonſtrare ſuſcepiffet, mira tamen calliditate, vt Peripateticis imponeret, id potiſſimum demonſtrare aggreſſus eſt, pauca vel nihil habere Ariftotelem, quod non apud Platonem et veteres phyſicos reperiatur. Quod fauere quidem iſti, quam Peripatetici moliebantur, paci Platonico-Ariſtotelicae viſum eſt, at comparuit poſtea, in perniciem famae et philoſophiae Ariſtoleleae haec Patricium ſcripſiſſe, cum ideo conſenſum inter Platonem et Ariftotelem aſſertum ireret, vt oſtenderet, hunc

Ddd dd 2

ab

¶) Orat. XV. p. 323. hunc ſequitur BVDDEVS l. c. obf. 14. §. 3. p. 261.

ab illo sua esse suffuratum et detorta misere atque corrupta sua fecisse. Quo pacto Syncretismo hoc usus in propria Syncretistarum istorum viscera eorum telum adegit. Neque tamen ex Syncretistarum huius generis numero totus eximendus est Patricius, quamvis enim disciplinam Peripateticam maximo odio perfequeretur, et hunc in finem ita Platonis et Aristotelis philosophiam inter se compararet, ut hunc admodum impie in plerisque capitibus dissentire ab illo demonstraret; asseruit tamen: *Aristotelem philosophiam mysticam suam ipsum e Platonis ore hausisse, et clanculum seruassee, aliam autem exotericam, et philosophiarum omnium inconstantissimam, et sibi ipsi repugnantem maxime, et omnium falsissimam, ex odio in Platonem euulgasse* s. Quod Patricium aut nimio Platonis amore seductum, aut inaduertentia quadam deceptum asseruisse, inde constat, quia illa philosophia mystica siue Aegyptiaca Aristotelis adulterinus foetus est, cuius suppositionis notae ita manifestae sunt, ut miremur, Patricium virum doctum et accuratum, ita falli fallereque potuisse, ut libellum nugatorium Aristoteli adscriberet. Reliquos autem seculi XVI philosophos, qui tantum non omnes Peripatetici fuerunt, Platonis odium ita non cepit, ut non de harmonia eius cum duce suo cogitarent. Qua de re imprimis relegenda sunt, quae de Iacobo Mazzono et Francisco Piccolominaeo supra obseruauimus ^b. Addi his quam plurimi possent, si ex instituto Syncretismi Platonico-Peripatetici historiam scriberemus. Aliquos tamen hic nominamus, ne abeamus ἀσύμβολοι. Et famosum imprimis Pauli Scalichii nomen est, qui ut origines illustrissimas sibi petulanter arrogauit, et miscere sacra et profana nefando consilio ausus est, atque nugiendum se aulis pariter et orbi literario probauit, ita in hoc quoque conciliationis genere fumos vendidit. Non enarrabimus memorabilem vitae fatorumque impostoris huius historiam, licet curiositate Lectoris non indignam, cum longius ea a nostro instituto recedat; facileque consuli possint viri doctissimi, qui factis accuratam eius nobis notitiam fecerunt, Ven. MICH. LILIENTHALIUS ⁱ, Cl. VOLBRECHTVS ^k, et praestantissimus SCHELHORNIUS ^l noster, quibus addi possunt, qui Borussiae historiam enarrarunt, HARTKNOCHIVS ^m, alique ⁿ. Monemus autem, quod ad hunc locum pertinet, magno hiatu hunc promissorem, istam concordiam, teste G. HORNIO ^o et I. THOMASIO ^p prae se tulisse, et demonstrare pollicitum fuisse. Quanquam autem recte ab utroque, quem laudauimus, viro docto obseruatum est, nihil egisse Scalichium, more suo verba dantem, patet tamen ex scriptis eius philosophicis, qualia sunt: *Epistemon catholicus, quo vniuersus orbis tam sacrarum quam profanarum disciplinarum omnisque omnium sectarum et philosophiae doctrina catholica declaratur*; item,

g) In Aristotele exotérico.

h) Conf. THOMASIVS l. c.

i) Act. Borussiae P. III. art. 1.

k) Ibid. P. VI. art. 3.

l) Bibl. Brem. Classe VII. p. 1027. Amoenit. liter. T. IX. p. 691.

m) Chronic. Boruff. p. 334.

n) Borussia illustrata T. II. et III. Summam rei enarrauimus in Germ. H. Phil. opere T. VI. p. 1285.

o) Hist. phil. L. VI. c. 13. p. 324.

p) loc. cit.

item, *Reuolutio alphabetaria, seu perfectissima ad omne genus scientiarum methodus*; *Eulogus, siue de anima separata eiusque actione*; *Dialectica contemplatio ad consequendos scientiarum habitus perquam utilis*; *Theses mysticae philosophiae; de mundo archetypo, intellectuali, coelesti, elementari et infernali*, aliaque ab eo profecta, huic eum Syncretismo inniti illique frigidam suffundere. Quod vero Scalichius promisit tantum, exsequi tentauit SYMPHORIANVS CAMPERIVS, natione Gallus, eques auratus et archiater apud Lotharingiae principem, Scabinusque Lugdunensis, cuius inter medicos seculi XVI literatos et meritis atque literis conspicuos haud obscurum nomen est. Is cum plurimum temporis in Platonis, Aristotelis, Hippocratis et Galeni libris volutandis, conquirendisque dogmatibus posuisset, conspirationem eorum detexisse sibi visus, pluribus eam libris vel exposuit, vel philosophiam illi inaedificauit. Leguntur enim in indice scriptorum eius ab ABRAHAMO MERCKLINO ^q enarratorum, *Symphonia Platonis cum Aristotele, Galeni cum Hippocrate*; *Philosophia Hippocratica*; *Platonica medicina de duplici mundo*; *Speculum medicinale Platicum et apologia literarum humaniorum*, quae iuncta prodire apud Parisienses anno 1606 xvi. Sed et reliqua eius scripta philosophica huc suo modo pertinent, nempe, *Periarchon, siue de principiis utriusque philosophiae, in quo praeclarissima quaeque et lectu digna, quae Galenus in demonstratiuis sermonibus et Aristoteles in libris naturalium disciplinarum, et Timaeus Locrus et Plato in libris de vniuerso scripserunt, breuiter clareque et placido stilo pertractantur atque declarantur, sententiae* ^r. Itemque *Libri septem, de dialectica, rhetorica, astronomia, musica, philosophia naturali, medicina et theologia, de LL. et Republica et de moribus ex Aristotelis et Platonis sententia* ^s, vt alia taceamus, ad historiam medicorum philosophantium pertinentia ^t. His adiicimus catalogum Syncretistarum inter Platonem et Aristotelem concordiam molientium, a FR. PICCOLOMINAEO ^v, eiusdem generis philosopho exhibitum, repetitumque a IAC. THOMASIO ^x. In quo comparent nomina Friderici Pendasii, Bononiensis professoris, cui debemus *Censuram physicae auditionis*, Nicolai Turci, Camilli Baldi, qui et ipse circa annum 1606 cxx Bononiae Peripateticam philosophiam et artem medicam docuit, et pluribus commentationibus innotuit, MERCKLINO ^y memoratis: Iugurthae Thomasio et Fortunii Cinugi philosophorum Senensium; Augustini Buccii, philosophiae apud Taurinenses professoris, Ioannis Bernardini Longi ^z, Hieronymi de Ponte, Flaminii

Ddd dd 3

Nobi-

q) In Lindenio renou. p. 986.

r) Lugd. 1533. 8.

s) Basileae, 1537. 8.

t) Declaris medicinae scriptoribus et legum conditoribus, Vita Mesuae, Arnoldi de Villa Nova etc.

v) In Ethica p. 438. seq.

x) loc. cit. p. 341.

y) loc. cit. p. 138.

z) IDEM l. c. p. 95. Eius libro de Principatu partium corporis additus est similis argumenti tractatio a Ludouico Buccaferrea Bononiensi, qui philosophiam Peripateticam in patria et Romae docuit. Cuius nomen huic quoque Syncretistarum

Nobili ^a, Luccensis, Francisci Verini, Francisci Bonamici ^b, medici Florentini, et imprimis veteris philosophiae peritissimi. Scipionis Agnelli ^c, Gabrielis Buratelli, monachi Augustiniani, cuius diligentia in *Praecipuarum controuersiarum Aristotelis et Platonis conciliatione, opere desiderato et a veteribus et recentioribus pollicito, non tamen absoluto* ^d eminuit. His suo iure addimus Sebastianum Foxium Morziltum, virum doctissimum, qui fere omnium diligentissime in hac palaestra se exercuit. Toletanus is fuit, generosa stirpe natus, Louaniique artium et philosophiae femina concepit a Petro Nannio, Cornelio Valerio et Gemma Frisio. Cum autem praecoci ingenio eniteret, ad philosophiam transgressus, matura eius doctrinae specimina edidit: annos enim natus XIX, *Commentarium in CICERONIS Topica*, et anno aetatis XXIV, in *Platonis Timaeum* euulgauit, quae specimina alia postea scripta philosophica secuta sunt. Qui si longius vixisset, plura non est dubium, quin orbi literato dedisset: at inuiderunt ei longiorem fata vitam. A Philippo II, Hispaniarum rege enim vocatus, ut filium Carolum literis et philosophia imbueret, nauis conscensa, in ipso aetatis flore, naufragio periit. De qua eius vita videtur NICOL. ANTONIVM ^e, C. A. HEVMANNVM ^f aliosque ^g. Syncretismum autem Peripatetico-Platonicum non modo in *Compendio ethices ex Platone et Aristotele* fouit, sed insigniter quoque promouit edito libro *de naturae philosophia, seu de Platonis et Aristotelis consensione* ^h. In utroque libro lucernam olente, haud contemnendam Syncretisticae istius philosophiae epitomen physicam ethicamque exhibuit, hancque conciliationem ita adornauit, ut habitu mathematico compareret: vbique enim definitiones, axiomata et hypotheses praemittit, hisque conciliationes suas inaedificat. Quanquam autem tum in his libris, tum in aliis, et imprimis in *Comm. in Platonis Phaedonem et Libros de Republica* a NAVDAEO ⁱ laudato eruditionis specimina viris doctis valde probata attulerit; dolendum tamen, ipsam Syncretismi naturam eum in praecipuum egisse, ut omnia haud raro confunderet, id quod luculentis exemplis probauit B. BVDDEVS ^k. Stoicos vero hi, quos recensuimus, neglexerunt, quorum consensum tamen cum Aristotelicis in controuersia circa gradum necessitatis bonorum externorum ad summam beatitudinem ostendere voluit PAVLVVS ROETENBECCIVS ^l; in dogmate

rum iudici inferendum est, non enim Peripateticam philosophiam solummodo excoluit, sed Platonicam quoque, senique caedra leuaturus PLATONIS libros de Legibus in epitomen redegit. Fuit discipulus Achillini, et praeceptor Fr. Piccolominaei, Iul. Caes. Scaligeri, obiitque 1545. conf. FREHER. Theatr. p. 1450.

a) Vid. TEISSIER Elog. T. IV. p. 98. et quos laudat.

b) Conf. MERCKLIN. I. c. p. 282.

c) Vid. Hist. de Ideis p. 76.

d) Vid. Acta philof. Vol. II. p. 570. GAUDEMIVS de Philof. Roman. c. 166.

e) Bibl. Hisp. nou. T. II. p. 225.

f) Progr. II. Suppl. Boecl. Hist. Lit. sec. XVI. p. 5.

g) Io. FABRICIVS Hist. Bibl. suae T. II. p. 4. et quos laudat.

h) Vtinur editione Parisiensi 1560. recusus est Vitebergae 1589. conf. MORHOF. Polyhist. T. II. L. I. c. 7. §. 2. p. 34.

i) In Bibliographia politica, p. m. 27.

k) loc. cit. p. 268.

l) Pecul. Diff. Altdorf. 1709.

dogmate autem de summo bono, acriter in Epicureos et Stoicos contro-
uerfo assertum iuit BERNARDVS A MALLINCROT ^m.

§. IX. Non antiquis tantum factis haec felicitas contigit, vt inter se
conciliarentur, sed cum recentiori quoque aetate, in partes philosophi
abirent, pax simili modo tentata est. Maxime id eo tempore factum, cum
Petrus Ramus velut Deus quidam ex machina subito prodiiisset, et Aristo-
telis imperium alta pace securum, saeculo XVII laceffere coepisset, vt se-
quenti parte prolixè exponemus. Cum enim acerbis litibus et indecoris
controuersis philosophi disiungerentur, et ipsi philosophiae hae inimici-
tiae exitiales esse iudicarentur, Melanchthonis discipuli quidam qui faci-
liori habitu dialecticam Aristotelicam in scenam prodixerant, praecepto-
ris lenitatem et facilitatem imitati, sopire litium incendia, concordiam
inspirare vtriusque partis philosophis, et ex dialectica Melanchthoniana
et Ramaea tertium aliquod disciplinae rationalis genus excogitare coepe-
runt, quod abiectis de verbis contentionibus, conspirare Aristotelem Me-
lanchthonianum et Ramum doceret, et non nisi verbis, terminis, metho-
do inter se differre demonstraret. Et hi quidem eo tempore philosophi
mixti vocati sunt. Inter eos (plurimi autem fuerunt,) magnam in hoc
argumento diligentiam probauerunt, PAVLVS FRISIUS ⁿ, ANDREAS
LIBAVIVS ^o, HEIZO BVSCHERVS ^p, CONRADVS DIETERI-
CVS ^q, IO. CONRADVS ALSTEDIUS ^r aliique, de quorum tamen
rebus, cum ad specialem rationalis philosophiae historiam pertineant, plu-
ribus dicere, institutum vetat, consuli autem cum fructu possunt doctissi-
mi viri HERM. AB ELSWICH ^s et IO. GEORG. WALCHIVS ^t. Non
omitti tamen hoc loco potest, qui in hoc Syncretismo confirmando ad-
modum desudauit, et de philosophia praeclare meruisse visus est BARTH O-
LOMAEVS KECKERMANNVS. Genitus is ex familia Pomeraniae
apud Dantiscanos anno 1610 LX XI natus est, et ingenium puer ostendit
praecox, docile artibusque et scientiis aptissimum, quod diligentia
singularis valde augebat ornabatque, sic vt maturam eruditionis praeclarae
segetem promitteret, formatus studio et industria Iacobi Fabricii, Recto-
ris gymnasii Dantiscani. Absoluto humanitatis curriculo ad Musas Leu-
coreas missus, philosophiae operam dedit, et tum Lipsiensem atque Hei-
delbergensem academiam adiit, in qua anno 1610 XC II summos in phi-
losophia honores reportauit, et tam pulchra eruditionis praeclarae speci-
mina edidit, vt primo in paedagogio electorali, deinde in collegio sapien-
tiae, tandem in ipsa academia linguas sanctas docere iuberetur. Nec pa-
tria eruditionis eius oblita est, in quam ad subeundum Conrectoris mu-
nus

*Conciliatio
recentiorum
inter se.*

m) De summo hominis bono, conf. THOMA-
SIVS l. c. p. 329. 330.
n) In Comparationibus dialecticis, conf. REIM-
MANN. Hist. Liter. German. P. III. p. 202.
o) In Dialectica Philippo-Ramea.
p) In Harmonia Logica Philippo Ramea.

q) In Instit. dialecticis Philippo-Rameis.
r) In Critica de Harmonia philosophiae Aristo-
telicae, Lullianae et Rameae.
s) De Fortuna Aristotelis in Scholis Protektan-
tium §. 25. p. 72.
t) Hist. Logicae §. 7. Parerg. acad. p. 622.

nus anno cło IŌXCVII vocatus est. Quod licet renueret eo tempore, quadriennio tamen post ad professoris spartam obeundam iterum inuitatus est, quam vocationem quoque, accepta summorum in theologia iurium honorumque licentia, secutus est. Dantisci vero ad docendam philosophiam noua, quam sibi finxerat methodo, Philippo-Ramea, ita se accinxit, vt intra triennium philosophiae cursum absolueret, et methodum Rameam vehementer eo tempore in Germania commendatam, ad Aristotelis philosophiam transferret. In quo stadio et docendo et scribendo tanta diligentia et contentione cucurrit, philosophiam autem et voce et vita exprimere satagit, vt annos natus XXXVIII^v, anno cło IŌCIX, a febre hectica consumtus obiret, de quibus vitae eius circumstantiis plura dabit MELCH. ADAMVS *. Non deneganda est Keckermanno laus maxime diligentiae, et patientiae improbi laboris, immo nec doctrinae quoque. Ast dolendum nimiam festinationem eum impediuisse, quo minus attente fati rem perspiceret; et vera fundamenta cognosceret; Syncretismi autem illius, quem nominauimus, studio in praeceptis saepe abreptum esse. Hinc factum, vt licet in *Systemate systematum* y plurimum lucis se orbi philosophico accensurum speraret promitteretque, et quantum posset perspicue, atque ordinate, Rameam methodum secutus scriberet, parum tamen inde luminis ad scientias philosophicas redundaret. Tacemus plagii eum haud vno loco reum visum, quod tamen in eius quoque fundis commisisse alios, obseruauerunt IAC. THOMASIVS z et P. BAYLE a. Laudandum autem, quod philosophicam historiam raro tum exemplo et ipse consuluerit, et consulendi iuuentuti auctor fuerit, licet praeiudiciis nonnullis impeditus vero interdum vsu careret. Cuius specimen esse potest dissertatio *de logicae disciplinae inuentoribus et auctoribus ab initio mundi vsque ad hunc annum, Praecognitis logicis* praemissa. *Ἐργον* vero, factumque, maxime sibi voluendum quod delegerat, philosophia rationalis Aristotelis fuit, ex obseruationibus Petri Rami augenda et emendanda; quod illi Semi-Ramei nomen peperit. Sincerius philosophatus fuisse videri poterat in *Systemate ethico*, in quo eclecticam viam ingressus est, nisi Syncretismum cum eclectica philosophia commiscuisset. Quaedam etiam affecta magis sunt in scriptis eius, quam ob praematura fata perfecta, quae fortassis emendauisset, si prouectiori aetate tarde et praemeditate magis iudicium interponere didicisset. Quamuis autem mire se hoc pacto ad reuocandum concordiae Palladium hi Syncretistae concurrisse sibi viderentur, tantum tamen abest, vt ita Aristotelicos in partes vocarent, vt potius acerbis eorum inuectiuas mererentur, et ipsa quoque caussa Ramea euerteretur, de qua eius fortuna, videndi, quos laudauimus, Elswichius et Walchius.

§. X.

v) Annos 42. perperam ponit VOSSIVS de Scient. mathem. c. 43. §. 38. p. 262.
x) Vir. philosoph. p. 499. conf. REIMMANN. l. c. P. IV. p. 693.

y) Prodiit Hanouiae, 1613. 4.
z) De Plagio §. 349. p. 153.
a) Diēt. T. III. art. Keckermann, p. 1.

§. X. Castius hanc Venerem deperit, vel si verum dicendum, externa tantum speciei ei adhaesit IOANNES CHRISTOPHORVS STVRMIVS, philosophus Altdorfinus celeberrimus. Natus is est Hipolsteinae, oppido Palatinatus Neoburgici, anno cō 1535, patre principis et comitis Palatini factore aulico, cubiculique custode. Huius adolescentia in ea tempora incidit, quibus vehementer quassata et miris calamitatibus atque miseriis cumulata est Germania. Mutato eo aetate religionis statu in Palatinatu post geminam bonorum direptionem in aulae Oettingensis famulitium concesserat parens, filiumque Weiffenburgi inter alumnos ciuitatis educandum reliquerat; quo loco cum alimenta quotidiana ostiatim illi petenda essent, paupertatem virtutis et eruditionis magistrum habuit. Nec defuit diuina adolescenti prouidentia, cuius nutu factum, vt a Daniele Wulfero Laurentiano apud Noricos antistite in aedes eius aduocaretur, et in familiam atque hospitium reciperetur, vt amanuensis officium illi praestaret. Cui cum diligentiam promptamque voluntatem probauisset, eius intercessione stipendiis in amplissima ciuitate procerum fauore adiutus est, vt academiam adire, et octennium integrum in variis Musarum domiciliis summa cum laude disciplinarum studia sectari posset. Et abiit quidem anno cō 1561 Ienam, philosophiae mysteria haustus, vbi honores philosophicos diligentiae et eruditionis praemium, retulit, hocque axiomate auctus legendo disputando, aliisque exercitationibus academicis philosophiam artesque mathematicas, quibus se magna industria dicauerat, colere non desistit. Anno cō 1562 ad Batauos excurrrens, Lugduni annum fere integrum ita consumpsit, vt nihil in celeberrimo literarum artiumque emporio esset, siue eruditione conspicuum, siue disciplinarum augmentis idoneum, ex quo non animi diuitias mire perficeret locupletaretque. In reditu per Saxoniae inferioris et superioris vrbes celebres, viros doctos adiit, bibliothecarum forulos excussit, rerum praestantissimarum obseruationes vbique collegit, et praecipue, quae ad naturae cognitionem pertinebant, vel τὰ μαθηματα, maxima diligentia in horrea sua retulit. Ienam autem reuersus non docendo modo, sed discendo quoque proficere, et sacro se ecclesiae muneri parare non neglexit, Norimbergam finito studiorum academicorum curriculo translatus, dum Wulferi filios literis imbuat, ad obeundum pastorem munus in comitatu Oetingensi vocatus est. Cui cum quinquennio praefuisset, tanta eruditionis eius philosophicae et mathematicae fama apud amplissimum Scholarchatus Norimbergensis collegium valuit, vt vacanti cathedrae physicae et mathematicae Altdorffii anno cō 1569 praeficeretur. Cui muneri tanta fide, tanta doctrinae gloria, tantoque philosophiae et matheos emolumento atque incremento annos triginta et quatuor praefuit, vt inter summa Pindi Norici ornamenta, et praeclara quoque Germanicorum ingeniorum decora merito numeraretur. Neque exteros fama eius latebat, quo factum, vt ad

Concordia
inter Arista-
telem et ve-
centiores phi-
losophos ten-
tata, a Io.
Chr. Stur-
mio.

alia munera fati splendida passim inuitaretur, quibus tamen Norimbergensem academiam praetulit, quam ita docendo, disputando, scribendo illustravit, ut elegantissimi philosophiae, maxime naturalis, vultus, qui hactenus Peripateticam tantum faciem retulerant, pulchriori forma niterent, et feliciori successu in naturae adyta penetrare posset iuuentus dicata philosophiae studiis. Quae ita promouebat vir supra modum acutus et diligens, ut, quae hactenus neglecta erat, experientiam magistram adhiberet, experimentorumque atque obseruationum fide, (ex quo *Collegium eius curiosum* ^b enatum est) vanam, quam Lyceum recentius hactenus tenuerat, consuetudinem ex principiis metaphysicis, vagis, imaginariis et precario assumtis de natura rerum philosophandi profligaret, et ad ea respiceret, quae ipsa natura duce possent addisci. Ita ad annum 1693, iuuentuti pariter atque orbi literario inseruiens se consumpsit, eo anno hemiplexia extinctus. Testati autem sunt collegae ^c, qui ei superuixerunt, fuisse *virum pium, probum, candidum, integrum, aperti oris iustitiaeque veritatisque studiosissimum, et studiorum mathematicorum felicem instauratorem*. Quamuis autem vix scientia esset, quam non attigisset, omnium tamen maxime valebat in mathematicis, vnde *μαθηματικώτατος* audit actorum Lipsiensium collectoribus ^d VV. CC. Rerum autem naturalium theoriam, non vanis et inutilibus speculationibus, sed experientiae inaedicabat, quo factum, ut multa detegeret hactenus ignota. Et hinc elegans illa eruditio enata, quam non solum in dissertationibus magno numero conscriptis, et ex parte vno fasce ^e comprehensis demonstravit, sed cuius gloriam quoque libris fauentibus Musis editis reliquit. Quorum indicem et historiam cum accurate exposuerit B. SIG. IAC. APINVS ^f, Lectorem plura de viro egregio desiderantem ad eum remittimus. Imbutus erat Sturnius a teneris philosophiae Aristotelicae principiis, quam in Athenaeo Ienensi solam ea aetate floruisse suo loco docuimus. Cum autem et iudicium ei contigisset acre, et mathematicae disciplinae ad abiicienda praeiudicia, et referenda naturae adyta plurimum profuissent, innumeros veteris philosophiae naeuos detexit, et de melioribus cogitavit. Ad Batauos vero eo tempore excurrrens, quo Cartesianae lites valde feruebant, occasionem quoque arripuit, eam philosophiam examinandi, et cum veterum pariter placitis atque recentiorum obseruationibus comparandi. Quo pacto huius quoque errores haud paucos intellexit, et ad eclecticam philosophiam animum adiecit, ex veterum et recentiorum philosophorum obseruationibus placitisque ea selecturus, quae meditatio atque examen accuratum ipsi probauissent. Cum autem inuisum esset eo tempore et inauditum fere

eclecti-

b) Vid. A. E. L. 1685. p. 420. МОРНОУ. Polyh. T. II. p. 405.

c) Io. FABRICIUS Hist. Bibl. suae T. III. p. 212.

d) 1699. p. 257.

e) Titulo Philosophiae eclecticae, 1686. 2. partibus duabus.

f) In Vitae philosoph. Altdorf. p. 209. seqq.

eclecticae philosophiae nomen, quod et Aristotelicam sectam plerique adhuc sequerentur, et qui secundum Cartesium philosophabantur, ipsi quoque sectarios mores induissent, cautius rem aggrediendum ratus et verborum pugnas, ad minuendam concertationum vehementiam detecturus, *Physicae conciliatricis conanima* s. orbi philosophico examinanda exhibuit, sperans; etsi concordiam inter dissidentes partes non obtinuisset, animos tamen utriusque partis ita sibi conciliatum iri, ut sanioribus sapientiae praeceptis aures commodarent. Vnde in praefatione, quam sobria mente ad hanc dissentientium reconciliationem accefferit, prolixè exponit, et quam noxium sit et philosophiae incrementis inimicum sectariae philosophiae studium, et sententiae pertinacia cum dissentientis partis contumelia coniunctum ostendit, graphiceque artes philosophorum suae sectae decreta mordicus defendentium delineat, rixandi autem et altercandi artem homines per omnem vitam minus societati humanae idoneos facere monet: et ut ab hoc vitio auditores abduceret, hanc se operam suscepisse ait, ut discerent errorem aut tolerare, aut conciliatis ex parte hypothefibus, eos, qui non omnia quidem, sed non tamen nihil viderunt, ferre, vel cum vnus errauerit Aristoteles, reliquos veteres omnes cum illo non reicere. „Quo scopo, veterum plurima vel probat vel „excusat, et verum recentius detectum ipsos si non perspexisse penitus, „ab eo saltem non adeo longe abuisse docet; vna tamen modernorum „ingeniorum inuenta et cogitata iusto aestimat pretio, nihil eorum eo nomine vsquam aspernatus, quod vel antiquitatis decretis, vel aestimationum hodie philosophorum placitis non consentiret, sed id omni conatu agens, ut in gratiam, si fieri possit, et quoad fieri possit, vniuersi „reducantur: persuasus, id non solum ciuilitatis esse et humanitatis, „sed scientiarum augmentis immane quantum prodesse posse. „ In qua via henotica Sturmius vagas et incertas notiones Aristotelis physicas, [ex metaphysica et dialectica malo omine naturali doctrinae illatas ex recentiorum obseruationibus definit, restringit, explicat, idque propemodum iter instituit, quod ante eum Honoratus Fabri et Hamelius tenuerant, ita tamen, ut frequenter Gassendi obseruationes quoque in partes vocaret. Tametsi autem hi conatus Syncretistici fuerunt, eorum tamen sine scopo excedit Sturmius, at alium ex iis fructum vidit longe laetorem. Nempe factum est his eius consiliis ut eclectica philosophia, in academiis Germaniae ignota hactenus, innotesceret, et imprimis naturae cognitio melioribus institueretur auspiciis. Hinc ipse Sturmius in *Physica electiua* siue *hypothetica* ^b, scenae iam paulo apertius inseruiturus, deserto Syncretismo isto, ipsum eclecticae philosophiae stadium ingressus est. Id quod etiam in erudita concertatione de principio in natura agente demonstrauit, de quo cum Henrico Moro, G. G. Leibnizio, et imprimis cum

Eee ee 2

Gun-

g) Norimbergae, 1685. 12.

h) Norimb. 1697. 4. Accessit Tomus alter

posthumus, ib. 1722. 4. cura Cl. I. G. Dör-
PELMAYERI.

Gunthero Christophoro Schelhammero disputavit. Morusenim principium aliquod hylarchicum siue spiritum naturae, immaterialem quidem, sed brutum statuebat ⁱ, Leibnizius vim aëtricem corporibus inesse, seu nisum, qui tamen secundum leges mechanicas exerceatur, afferebat ^k, Schelhammerus naturam Aristotelis agentem vindicabat ^l, Sturmius, qui totius controuersiae occasionem dissertatione *de Naturae agentis idolo* dederat, Deum in creaturis corporeis et per ipsas iussu et voluntate sua primaeua in omnia tempora et loca etiamnum efficacissima hodiernum omnia operari ^m, afferebat, et Mallebranchio aliisque systematis caussarum occasionalium fautoribus accedere videbatur. Quamquam ex concertatione hac erudite modesteque acta patet, Sturmium a mechanismo naturae parum diffensisse, et pugnam eam, si non omnem, magnam tamen partem, ob obscurum naturae vocabulum in verbis fuisse ⁿ.

Leibnizii
conatus.

§. XI. In eadem arena alii quoque philosophi nostrae aetatis acutissimi defudarunt, ut veteres cum recentioribus in concordiam redigerent, quod saxum voluisse Io. CASP. SVICERVM testis est B. G. STURMIUS ^o. Ipsum quoque illustrem virum, G. G. LEIBNIZIVM in hunc censum suo modo referendum esse, ex *Epistola eius ad Iacobum Thomassium*, adiecta NIZOLII *Commentariis philosophicis* ^p, constat. At, ut is erat ingenio maximo, non tam recentiores cum Aristotele in concordiam redigere tentabat, quam Aristotelem cum recentioribus conciliari volebat, ratus, ea quae hi de materia dicebant, in qua praeter magnitudinem, figuram et motum assumitur nihil, facile posse ita explicari, ut maneant Aristotelis principia physica. Nec negamus ingenium, quod acerrimum habebat vir summus in ea dissertatione, egregie illum demonstrauisse; certum quoque adeo vaga, indefinita et varios sensus recipere apta esse principia Aristotelis physica, ut iis ex recentiorum hypothesebus, quaecumque velis, significatio tribui possit. Haec enim notionum abstractarum, generalium, et mentalium conditio in rebus naturalibus est, ut Protei instar varias formas recipiant. Nulli autem dubitamus asserere, Leibnizium, qui accurate naeuos physicae Peripateticae inspexerat, haecque iuuenis scripserat, sine dubio, ut praeceptorum Thomasio placeret, senem aliter sensisse, et totum istud Syncretismi studium, quod se post Scaligerum, Kenelmum Digbaeum, Thomam Anglum, Abdiam Treu, Erhardum Weigelium, Ioannem Raci et alios tentasse scribit, reiecisse. Nouum enim ipse sibi systema philosophiae formauit, infra explicandum, nec magnopere hos suos labores in Nizolium sibi iam placere prodidit.

§. XII.

i) Vid. Act. erud. 1685. p. 421.

k) Vid. Epist. Leibniz. T. I Ep. 14 15. p. 25.

l) In natura sibi et medicis vindicata, Ienae, 1697. 4.

m) Vid. Act. erud. 1699. p. 209.

n) Colligi id potest ex resp. posthuma ad Schelhammerum ab AFINO l. c. p. 228. edita.

o) Bibl. philos. c. 5. §. 4.

p) Inseruit quoque eam T. II. Epp. Leibnizii p. 121. Ven. KORTHOLTVS.

§. XII. Parum promouisse Syncretismum hunc, haecenus enarratum philosophiae incrementa, parum addidisse ingeniis lucis et veritatis, multum autem sinceræ philosophiæ obfuisse, ex sequentibus constabit obseruationibus. *Iudicium de Syncretismo.*

I. Contrarium esse Syncretismum veritati, nec iuuare eam et in apicium proferre posse, ex indole ac natura veritatis est longe euentissimum. Non enim personæ respectum ea nutrit, non auctoritatem hominis sectæ tue, non factionem sequitur, et in alterius verba iurat, et quodcunque nudam se intueri prohibet, velamentum, abiicit pedibusque conculcat. Quæ ut certa sunt, et a nemine negantur, qui veritatem dari vllam statuit, ita euincunt, opus illi non esse, ut cum secta, quocunque nomine, titulo, eruditionis opinione, auctoritate et antiquitate gaudeat, in concordiam cogi se patiat; cum et sine sectæ studio cuius sedulo in eam inquirenti via pateat, et sectarium tramitem ingresso innumeræ difficultates obiiciantur, quibus in exploranda veritate impeditur, ut verum videre et a falso distinguere nequeat. Semper enim dicentis auctoritas, et systematis semel electi amor obstant, ut quid res ipsa poscat, intelligi nequeat. Ipsi conciliatores autem dum veritatem venari cupiunt, indices et exploratores eius sectas inter se conciliatas eligunt, quod quam præpostere fiat, ex dictis facile est colligere:

II. Nec melius aptiusque ipsi sectariæ philosophiæ, quam veritati, cum Syncretismo conuenit. Cum enim plerarumque sectarum principia totaque systematis connexio adeoque ipsa fundamenta, quibus cuncta inter se cohaerent, et innituntur, dissentiant, ut inductione facta, si id ageremus, posset demonstrari, non potest pax inter dissentientes fieri, nisi a conciliatoribus ipsa systematum axiomata, regulæ, notiones, termini mutantur, alterenturque, et peregrina illis inducatur significatio. Quod ut plerumque admotis fit machinis, ita alienas sectarum conditoribus opiniones affingit, sinceramque eorum doctrinam adulterat, coelum autem terramque miscet, ac tantum confusionis chaos in philosophiæ historia excludit, ut quid statuendum sit, quid tribuendum singularum sectarum philosophis, anceps lector haereat; et nec veritatem deprehendat, nec natiuos dogmatum vultus intueri possit, sed miseris sophismatis deludatur, et incautus seducatur in deuia. Cuius mali exempla si quis cupiat, eum vnam Alexandrini Syncretismi historiam intueri, et quæ dogmatum monstra ille Aristoteli affinxerit, ut cum Platone conciliaretur, considerare iubemus. Recentiorum philosophorum specimina qui cupit, illi adeundi sunt eruditissimi viri THOMASIVS, BVDDEVS ^{q)}, HEVMANNVS ^{r)}, qui, quæ paucis et stricte tantum heic dicere nobis licet, copiose exponunt.

III. Nullus autem Syncretismus pestilentior est, quam qui inter Scripturæ S. atque religionis Christianæ dogmata, et inter philosophiam sectariam instituitur. Cum enim toto coelo distet religionis simplicitas et puritas

Eee ee 3

ab

q) Locis citatis,

r) Act. phil. Vol. II. p. 576. seqq.

ab impuris riuulis gentilis philosophiae, aut philosophorum opiniones mire corrumpi necesse est, et assertiones nonnullas extra totius connexionis habitum ordinemque sensu peregrino et adulterato, detorqueri, aut ipsam diuinæ doctrinae puritatem labe adspersi: quo fieri solet, ut pessima dogmata latens venenum fouentia pro sanis habeantur, sacrisque reuelationis placitis conformia, indigno sane et non ferendo oraculorum sacrorum contentu. Nempe, ut recte obseruatum IACOBO THOMASIO^{s)}, inter tenebras et lucem hoc modo paciscuntur homines, et errorem cum veritate vno iugo copulant. Quod licet ad demonstrandam veritatem Christianae religionis conatu non malo quidam susceperint, optime cogitata tamen pessime ceciderunt, et his ficulneis praesidiis defensa religionis veritas re ipsa hostibus proditur; certe incredulis, et impiis eius hostibus occasio suppeditatur, de sanctissimis mysteriis amaris risibus triumphandi, illisque omnem impietatem imputandi. Quod qui negat, eum vel veteris ecclesiae vel nostri temporis historiam ignorare oportet; semper enim fuerunt, aut aperti, aut clandestini religionis hostes, qui hac imbecillitate eorum, qui pro veritate religionis Christianae dimicauerunt adiuti, victoriam retulisse sibi visi sunt. Vnus ex veteribus Porphyrius, ex recentioribus Tolandus ex magno impiorum aceruo exempla esse possunt luculentissima.

IV. Ut autem damni plenus est Syncretismi philosophici labor, ita inutilem eum esse omnino pronuntiandum est. Difficulus enim ex sectarum comparatione veritas intelligitur, nec tam diuersis philosophorum placitis distractus animus, quo pacto consulere sibi possit, videt. Neque hoc duce in veritatis tramite opus habet. Abiecto enim sectae praesudicio, si quis naturali iudicandi facultate gaudeat, nec attentione careat, ordine vero et accurato examine ad principia et quae inde consequuntur respiciat, et notionibus atque principiis claris, certis, adaequatis vsus ratiocinari de singulis obiectis coeperit, sine hoc Syncretismo propius certiusque ad veritatis detectionem perueniet. Ita vero animo praemunito facile est, omnium sectarum opiniones, placita, et conclusiones considerare, examinare principiorum veritatem *πρώτα ψεύδη* detegere, verum a falso distinguere, quae in re singulae sectae verum viderint, in qua coecutierint, quid errorem genuerit, vel veri cognitionem impediuerit, detegere, licet inepta conciliatione non confundantur omnia. Quo pacto sectarum opiniones, systemata, hypotheses inter se prudenter comparatae magnum in philosophia vsu praestare possunt.

V. Ipsi porro fontes, ex quibus syncretismus promanat, manifeste produnt, ex philosophiae circulis eum esse abiiciendum. Aut enim gignit eum iudicii paupertas, quae acie destituta veri rationes perspicere, et suo pede se metiri nequit, aut ignauia indecora, laborem refugiens, ipsam veritatem perquirendi, et diuturnum examen sustinendi, aut prodit ex nimia sui diffidentia, aliis omnia sibi nihil tribuenti, nihil in veri inquisitione proprio

s) De Exult. mundi Stoica p. 5.

proprio Marte audente. Immo nonnunquam studium parti utriusque placendi, vel non offendendi utramque hoc malum peperit. Qui fontes cum naturae indolique verae philosophiae e diametro repugnent, manifestum est, ea salua tolerari Syncretismum non posse.

VI. Quamvis autem Syncretismus iure meritoque eiiciatur ex philosophia, velut pestis quaedam, qua ingenia corrumpuntur, et errores augentur, non tamen reiicitur prudens et attenta sectarum comparatio vel cum Scriptura Sacra, vel cum ipsa philosophia instituta, quae sua utilitate non caret, et vel errores detegere, vel verum confirmare, interdum novas cogitationes et *εὐρηματά* suppeditare potest. Ast hic cautione summa opus est, quam alibi ^{d)} definiuimus, et necessariis regulis circumscriptimus. Quae si adhibeantur, tantum abest, ut ex hac comparatione Syncretismus oriatur, ut potius clarissime pateat, quantum sectae et inter se distent, et a veritate haud raro discrepent, et quae deuia euitanda sint, ne in illos labyrinthos incidamus, in quibus tot perierunt philosophi. Ita enim quid tenebrae a luce distent, quid medius dies a crepusculo, iucunde utiliterque intelligitur.

VII. Tandem, dum Syncretismum proscribimus, caue putes, philosophandi modestiam nos in exilium agere, quae humanae imbecillitatis memor, et quam facile coecutiant mentis oculi non ignara, nec se erroris expertem esse statuit, nec omnia reiicit, quae vel veteres vel recentiores philosophi asseruerunt. Magna enim et intolerabilis superbia est, alios omnes vel coecos vel luscios credere, sibi soli aciem oculorum tribuere. Hac igitur modestia munitum philosophi pectus neminem contemnit, nullius odio ducitur, neminem philosophorum inauditum damnat, rationes cuiusvis audit, trutinat, examinat, et inter se comparat: et ad principiorum veritatem attentum, quae consequantur, quo ordine fluant, quibus rationibus roborentur, excutit: verum a falso, verisimile a dissimili distinguit, et hoc pacto quaecunque per omnes sectas dispersa sunt vera, sibi vindicat et in veros usus prudenter adhibet. Sed et eadem modestia magistra ex hac comparatione discit philosophus, sapere, et arctos, quibus humanus intellectus circumscribitur, fines intelligere, seruare in quaestionibus modum, immo patienter quoque ferre dissentientes, et tolerantia aequa atque humana erga eos uti, placide discordantium obiectiones excipere et expendere, et errorem demonstratum aut detectum sine ira, sine odio emendare: veritatem autem, a quocunque demum homine ea producat in lucem, asseraturque, lubenter admittere, et praeiudicia perimere omnia. Quae ut veros sanae eclecticaeque philosophiae characteres nobis depingunt, ita docent, Syncretismum ab ea toto coelo distare, nec vultus hos elegantes exprimere.

d) In Otio Vindelico meletem, I.